

“การขับเคลื่อนความร่วมมือพัฒนาตลาดแรงงานไทย ยุคหลังโควิด-19 สู่ความยั่งยืน”

23 กรกฎาคม 2564

พูลทรัพย์ สวนเมือง ตูลาพันธ์

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาแรงงานและอาชีพ (HomeNet Thailand)

ข้อมูลทั่วไปแรงงานนอกระบบปี 2563

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานประกันสังคม

- จำนวนผู้มีงานทำของไทย 37.9 ล้านคน
- เป็นผู้มีงานทำแต่ไม่ได้รับความคุ้มครองหรือไม่มีหลักประกันทางสังคมจากการทำงาน หรือแรงงานนอกระบบ 20.4 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 53.8
- เพศชาย 11.2 ล้านคน หรือร้อยละ 54.9 และเพศหญิง 9.2 ล้านคนหรือร้อยละ 45.1
- มีการศึกษาระดับประถมและต่ำกว่าประมาณ 11.6 ล้านคน หรือร้อยละ 57.2
- อายุระหว่าง 40-59 ปีประมาณร้อยละ 50 อายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณร้อยละ 20
- มีผู้ประกันตนตามมาตรา 40 ในเดือนมิถุนายน ประมาณ 3,611,621 คน
- สภาพทั่วไป มีรายได้ไม่แน่นอน มีชั่วโมงการทำงานสูง ไม่มีหลักประกันทางสังคม

การคุ้มครองแรงงานนอกระบบมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ (ข้อแนะ 204, Decent work-งานที่มีคุณค่า)

- คนทำงานทุกคนก็คือแรงงานควรได้รับสิทธิและสวัสดิการสังคมเหมือนกัน
- สร้างความมั่นคงทางรายได้ เช่น การพัฒนาทักษะ การมีกองทุนกักเก็บในการประกอบอาชีพ การส่งเสริมความรู้ในการเป็นผู้ประกอบการ มีการคุ้มครองสิทธิด้านแรงงานและ สิทธิในการประกอบอาชีพ เป็นต้น
- สร้างความมั่นคงทางสังคม มีประกันสังคมและส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางสังคมอื่น ๆ ของภาครัฐ เช่น ศูนย์เด็ก บำนาญผู้สูงอายุ เป็นต้น
- มีการรวมตัวกัน และมีการเจรจาทางสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การพัฒนาและส่งเสริมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

โควิดช่วยให้เราเห็นอะไร?

- ความเหลื่อมล้ำที่ชัดเจนมาก โดยเฉพาะความมั่นคงทางสังคมของแรงงานในระบบและนอกระบบ
- คนจำนวนมากเป็นกลุ่มเปราะบาง โดยเฉพาะผู้หญิง เช่นลูกจ้างทำงานบ้าน หาบเร่แผงลอย ผู้ทำการผลิตที่บ้าน คนเหล่านี้มีเงินเก็บน้อย สายป่านสั้น
- ขาดระบบการคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุม และทั่วถึง เช่นเรื่องการประกันสังคม?
- ที่ผ่านมามีพฤติกรรมของมนุษย์ทำลายสิ่งแวดล้อมมาก จะทำแบบเดิมไม่ได้ต้องมี การเปลี่ยนแปลง
- สังคมเราขาดการคิดและการทำงานในระยะยาว เช่นการช่วยเหลือเน้นการเยียวยา แต่พูดเรื่องการฟื้นฟูในระยะกลาง และระยะยาวน้อยมาก
- คนเล็กคนน้อยต้องช่วยตัวเอง และช่วยกันเองจึงจะอยู่รอด
- เทคโนโลยีดิจิทัล มาเร็วกว่าที่คิด
- ความร่วมมือกันทำงานในสังคมมีน้อย โดยเฉพาะการริเริ่มจากภาครัฐ

คำถามหลังโควิด ?

- มีคนตกงานเพิ่มมากขึ้น มีจำนวนแรงงานนอกระบบเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะภาคการค้า และขนส่งสาธารณะ
- แรงงานนอกระบบในภาคบริการ และภาคการผลิต เช่นร้านอาหาร คนขับมอเตอร์ไซด์รับจ้าง แท็กซี่ หาบเร่แผงลอย และงานบริการอื่นๆ รวมทั้งกลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า จะลำบากมาก และต้องมีการปรับตัวอย่างมาก
- เทคโนโลยี ดิจิตอลจะมีความสำคัญมาก ทำอย่างไรแรงงานนอกระบบจะเข้าถึงเทคโนโลยีนี้ และมีทักษะในการทำงานที่เพียงพอต่อการปรับตัว
- ทิศทางของธุรกิจในอนาคต ที่จะเน้นไปทาง BCG แรงงานนอกระบบจะได้รับการพัฒนาอย่างไร จึงจะร่วมขบวนนี้ไปได้ ?
- จะเร่งสร้างระบบการคุ้มครองทางสังคมอย่างไร ที่ทำให้มีกลุ่มคนที่เปราะบางน้อยลง

สร้างความร่วมมืออย่างไรเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

- เปลี่ยน Mind Set ใหม่ แรงงานเหล่านี้ไม่ใช่ภาระ แต่คือหุ้นส่วนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นต้องส่งเสริมพัฒนา ไม่เน้นไปที่การควบคุมเหมือนที่ผ่านมา
- การรวมตัวกันของแรงงานจะนำมาสู่การพัฒนาศักยภาพ และประสิทธิภาพในการทำงาน รัฐจึงต้องส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวกันขององค์กรแรงงานนอกระบบ
- **ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง** สร้างแผนการพัฒนาแรงงานที่ครอบคลุม (Inclusive) เช่น พัฒนาความรู้และทักษะดิจิทัล ส่งเสริมความรู้ BCG ในกลุ่มแรงงานนอกระบบ ตลาดเขียว พลังงานทางเลือก สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สมุนไพร และ เชื่อมคนเก็บขยะกับการเก็บขยะในระบบ เป็นต้น
- **ไม่ไปซ้ำเติมด้วยกฎ ระเบียบ และนโยบาย** เช่น เรื่องหางแร่แฝงลอย มอไซค์รับจ้าง
- NUWU-ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำ ของแรงงานนอกระบบ
- พัฒนารฐานการคุ้มครองทางสังคม(Social Protection Floor) และการประกันสังคม (Social Insurance) โดยยึดหลักการถ้วนหน้า ไม่ใช่มุ่งช่วยเหลือเฉพาะคนจน หรือคนบางกลุ่ม
- ส่งเสริมการเชื่อมโยงธุรกิจ สร้างข้อต่อเพื่อไปเป็นตัวช่วย และตัวเชื่อมระหว่างกลุ่มแรงงานนอกระบบ กับภาคธุรกิจ (Social Solidarity Economy)